

Asia: VN/20544/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hyvinvointialueiden tehtäviä koskeviksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi vuosille 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO

Asia: Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029

Diaarinumero: VN/20544/2024

Lausunnonantaja: Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry.

Päivämäärä: 27.2.2025

1. Johdanto

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry. kiittää mahdollisuudesta lausua hyvinvointialueiden tehtäviä koskevista valtakunnallisista tavoitteista vuosille 2025–2029. Lausunnossa keskitytään erityisesti sopimuspalokuntatoiminnan näkökulmaan, joka on merkittävä osa hyvinvointialueiden pelastustoimen järjestämistä.

2. Yleiset huomiot

Valtakunnalliset tavoitteet sisältävät useita hyviä elementtejä. Näillä osa-alueilla sopimuspalokuntatoiminnalla on erityinen rooli:

Sopimuspalokunnat ovat kustannustehokas ja paikallinen voimavara.

Kiireellisissä tehtävissä nopea saatavuus ja lyhyet toimintavalmiusajat ovat usein lopputuloksen kannalta ratkaisevampia, kuin suorituskvykykyys.

Sopimuspalokuntien merkitys lähipalveluiden tuottajana on tärkeä erityisesti haja-asutusalueilla, joissa paikallistuntemus ja vapaaehtoisten motivaatio parantavat pelastustoimen vaikuttavuutta.

3. Sopimuspalokuntien suorituskykytavoitteet ja resursointi

Sopimuspalokuntien toiminta nojaa vapaaehtoisuuteen. Suorituskykyvaatimusten asettamisen yhteydessä on siksi varmistettava, että niihin kohdistetaan riittävät taloudelliset ja koulutukselliset resurssit. Tärkeää on estää niin sanotun ”korjausvelan” syntyminen, joka liittyy sekä taloudellisiin resursseihin että palokuntakoulutuksen järjestämiseen.

Ehdotamme, että kuluvan tavoitekauden (2025–2029) aikana sopimuspalokuntien osalta määritellään valtakunnalliset suorituskykytavoitteet vaatimusten sijaan. Kun tavoitteiden toteutumista seurataan järjestelmällisesti, voidaan niiden perusteella kohdentaa tarvittavia lisäresursseja. Tämä luo pohjaa sille, että seuraavalla tavoitekaudella (2030–2034) on mahdollista laatia vaatimuksia, joihin on myös asianmukaiset resursoinnit.

4. Vapaaehtoisuuden tukeminen ja kehittymismahdollisuudet

Vapaaehtoisuutta ei voi ostaa, mutta sen edellytyksiä voidaan heikentää tai vahvistaa poliittisilla ja hallinnollisilla päätöksillä.

Paloasemaverkosto: Paloasemaverkoston merkittävä supistaminen voi johtaa siihen, että sopimuspalokuntien vapaaehtoiset menettävät motivaatioitaan tai käytännön mahdollisuuksia osallistua toimintaan.

Koulutusmahdollisuudet: Vapaaehtoisten kehittyminen edellyttää riittävää tarjontaa lakisääteisissä (esim. pelastustoiminnan peruskurssi, päällikkökurssi) ja muissa pätevyyksiä ylläpitävissä koulutuksissa.

Tilojen läheisyys on myös tärkeää: sopimuspalokunta tarvitsee asianmukaiset ja helposti saavutettavat tilat, jotka tukevat hälytysvalmiuden lisäksi yhteisöllisyyttä ja nuorisotoimintaa.

5. Tiedolla johtaminen ja tiedonhallinta

Valtakunnallisissa tavoitteissa mainitaan tiedolla johtaminen ja tiedonhallinta, mutta näiden toteutuminen edellyttää:

Luotettavaa ja kattavaa tietopohjaa toiminnasta, erityisesti toimintavalmiusajoista ja koulutustasosta.

Tiedonkeräyksen uudelleenstrukturoida, jotta eri tasoilta saatu tieto on yhtenäistä, helposti vertailtavaa ja ajantasaista.

Laadukasta tiedon jakamista paikallistasolle: pelkkä keskitetty tieto ei riitä, vaan tietoa on hyödynnettävä konkreettisesti siellä, missä päätöksiä ja päivittäistä toimintaa tehdään.

Sopimuspalokuntien elinvoimaisuus, nuorisotoiminta ja henkilöstön hyvinvointi on varmistettava myös tietojohdamisen avulla. Konkreettiset tukitoimet ovat välttämättömiä niille yhteisöille, jotka kamppailevat resurssipulassa tai muissa haasteissa.

6. Mittaristojen tarkastelu ja riskiluokat

Liitteissä esitetyt mittaristot tulee arvioida huolellisesti. Erityisesti riskiluokka 4:n poisjättäminen mittaristossa voi johtaa puutteelliseen tilannekuvaan, koska juuri harva-alueilla sopimuspalokuntien rooli on usein merkittävä.

Matalariskiset alueet eivät saa jäädä seurannan ulkopuolelle, koska se vinouttaa päätöksentekoa.

Mittariston kohdassa 64 esitetyt toimet vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi ovat oikeansuuntaisia. Näiden lisäksi on suositeltavaa seurata sopimuspalokuntatoiminnan valtakunnallisen kehittämisohjelman toimeenpanoa sekä sopimushenkilöstön työhyvinvointia.

7. Kriisitilanteiden valmius

Sopimuspalokuntien rooli mahdollisissa kriisi- ja häiriötilanteissa on merkittävä. Suunnitelmia ei pidä laatia pelkästään virkatyönä, vaan niissä on huomioitava sopimuspalokuntien käytännön kokemus ja paikallistuntemus. Yhteistyön tiivistäminen ja konkreettiset toimintamallit takaavat, että kriisiaikoina voimavarat saadaan tehokkaasti käyttöön.

8. Johtopäätökset

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry. toteaa, että valtakunnallisten tavoitteiden luonnos sisältää monia kannatettavia elementtejä. On kuitenkin tärkeää huomioida sopimuspalokuntatoiminnan erityispiirteet, jotta palvelutasoa voidaan kehittää pitkäjänteisesti ja yhdenvertaisesti. Keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat:

Resursointi: Riittävät taloudelliset ja koulutukselliset panokset sopimuspalokuntien toiminnan turvaamiseksi.

Koulutus: Lakisääteisten ja muiden pätevöittävien koulutusten saatavuus.

Tiedonhallinta: Toimintavalmius- ja koulutustietojen kattava sekä luotettava kerääminen ja hyödyntäminen.

Riskiluokkien seuranta: Myös alhaisemman riskin alueet on otettava huomioon, jotta muodostettava tilannekuva on kattava ja oikein painotettu.

Kriisivalmius: Suunnitelmien laatiminen tiiviissä yhteistyössä sopimuspalokuntien kanssa ja jalkauttaminen käytäntöön.

9. Yhteystiedot

Suomen Sopimuspalo kuntien Liitto ry.

Yhteyshenkilö:

Ari Maskonen

Toiminnanjohtaja

ari.maskonen@sspl.fi

050-567 5179

Maskonen Ari
Suomen Sopimuspalo kuntien Liitto